

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Rozdział i współpraca państwo–Kościół w Europie. Kazus prawa polskiego i hiszpańskiego”

Dnia 17 maja 2017 roku, na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa pod tytułem: „Rozdział i współpraca państwo–Kościół w Europie. Kazus prawa polskiego i hiszpańskiego”. Organizatorem konferencji była Katedra Prawa Polskiego wspomnianego Wydziału pod kierownictwem ks. prof. UKSW dr hab. Piotra Ryguły. Uroczystego otwarcia sympozjum dokonał ks. prof. UKSW dr hab. Maciej Bała, Prorektor UKSW. Przybyłych prelegentów, gości, studentów i doktorantów przywitał Dziekan WPK ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak.

Pierwszej części konferencji pod tytułem „Rozdział i współpraca państwo–Kościół w Europie” przewodniczyła prof. dr hab. Aniela Dylus. Inauguracji naukowej części spotkania dokonał ks. prof. UKSW dr hab. Piotr Ryguła, który wygłosił referat pod tytułem *Idea rozdziału państwo–Kościół w zachodniej tradycji prawnej*. W wystąpieniu zostały poruszone wątki narodzin idei rozdziału państwo–Kościół. Referent przypomniał, że kulturowy kształt Zachodu wywodzi się nie tylko z trzech kultur starożytnych, ale także poprzez migracje narodów znajdują się tam naleciałości ludów ze Wschodu. Drugą prelegentką była prof. UHU (Universidad de Huelva) dr Aurora López Medina, która wygłosiła referat pod tytułem *System relacji państwo–Kościół we współczesnej Europie*. Pani profesor w swoim wystąpieniu odniosła się do zagadnienia rozpoznania niezależności dwóch społeczności: państwowej i kościelnej, podkreślając, że obie są różne pod względem celów, sposobu przynależności oraz struktur organizacyjnych. Prelegentka odniosła się również do kwestii uznania przez państwo wolności religijnej dla wszystkich osób i wspólnot oraz podstawy równości, w połączeniu z zasadą niedyskryminacji z motywów religijnych.

Trzecim prelegentem był prof. dr hab. Waław Uruszczak z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który przedstawił referat pod tytułem *Państwo świeckie czy*

neutralne światopoglądowo. Prelegent w swoim wystąpieniu odniósł się do kwestii momentu zrodzenia się państwa świeckiego podczas rewolucji francuskiej. Przypomniawszy, iż rewolucja przyniosła rozdział państwa od Kościoła, który polegał na podporządkowaniu władzy duchownej władzy świeckiej. Założeniem tego podziału była idea świeckości jako nowej religii dla narodu.

Kolejnym głosem w naukowym dyskursie było wystąpienie prof. UAM dr hab. Hanny Suchockiej, która wygłosiła referat pod tytułem *Konkordat jako prawny instrument regulujący relacje państwo-Kościół*. Prelegentka przypomniała jaki charakter ma konkordat jako akt prawny, a także w jaki sposób ewoluował po Soborze Watykańskim II. Następnie została poruszona kwestia polskiego konkordatu, który to zerwał z zasadą rozdziału państwa od Kościoła na rzecz wzajemnej autonomii i współpracy. Na koniec wystąpienia zostało podkreślone, że konkordat nie jest elementem przywilejów. Po ostatnim wystąpieniu pierwszej sesji przewodnicząca rozpoczęła dyskusję, w której czynny udział wzięli wszyscy uczestnicy sympozjum na czele z nestorem polskiej myśli prawa wyznaniowego ks. prof. dr. hab. Józefem Krukowskim z Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie.

Po przerwie kawowej, czyli chwili na odetchnięcie i zawiązanie nowych znajomości naukowych rozpoczęła się druga część konferencji, która została poświęcona omówieniu relacji państwo-Kościół w Hiszpanii i w Polsce. Przewodniczącym tej sesji był ks. prof. UPJPII dr hab. Piotr Majer. Pierwszy referat wygłosił prof. KUL, ks. dr hab. Piotr Stanisław pod tytułem *Separacja i współdziałanie między państwem i związkami wyznaniowymi w Konstytucji RP i polskim ustawodawstwie*. W wystąpieniu zostało podkreślone, że zasada wzajemnej niezależności i współdziałania decyduje o polskiej relacji państwo-Kościół. Następnie została przytoczona opinia Trybunału Konstytucyjnego na temat pojęcia „państwa świeckiego”, która okazała się niejednorodna. W konsekwencji Trybunał zrezygnował z tego pojęcia w unormowaniach dotyczących relacji państwo-związek wyznaniowe. Została również uwidoczniła wzajemna niezależność państwa i poszczególnych związków wyznaniowych w sprawach własnego zakresu działania. Podkreślono jednocześnie, że podmioty wezwane do współdziałania powinny mieć na uwadze dobro człowieka oraz dobro wspólne.

Kolejnym prelegentem była prof. UN (Universidad de Navarra) dr María Blanco która wygłosiła przemówienie pod tytułem *Separacja i współpraca państwo-Kościół w konstytucji hiszpańskiej z 1978 r. i w ustawie o wolności religii z 1980 r.* Pani profesor w swoim referacie odwołała się do pierwszej ustawy o wolności religijnej uchwalonej w Hiszpanii w 1967 r. oraz

do Ustawy Organicznej o Wolności Religijnej z 1980 r., która jest pierwszą ustawą traktującą o tej problematyce uchwaloną przez parlament. Została również poruszona kwestia tworzenia prawa na drodze umów, porozumień oraz wypracowania tradycyjnych metod, które skutkują rozwiązaniem konfliktów między administracją publiczną a wspólnotami religijnymi. Uwidoczniono także mechanizmy tworzenia prawa na drodze bilateralnej, które przyczyniają się do propagowania prawa do wolności religijnej.

Następnie prof. UKSW ks. dr hab. Krzysztof Warchałowski przedstawił referat pod tytułem *Zasada niezależności i autonomii Państwa i Kościoła w konkordacie polskim z 1993 r. oraz w umowach zawieranych między Radą Ministrów a poszczególnymi kościołami i związkami wyznaniowymi* Ostatnie wystąpienie, autorstwa prof. UN (Universidad de Navarra) ks. dr Jorge Otaduy, dotyczyło separacji i współpracy między państwem a związkami wyznaniowymi w Hiszpanii. Prelegent oparł swoje wystąpienie na analizie umów bilateralnych między Królestwem Hiszpanii a związkami wyznaniowymi na czele z Kościołem katolickim. Ponadto, odwołał się do obecnego ustroju prawno-politycznego Hiszpanii oraz do istniejących w nim umów między Państwem i związkami religijnymi: z Kościołem Katolickim oraz z wyznaniem mniejszościowymi zakorzenionymi w hiszpańskiej tradycji prawnej. Ksiądz Profesor zwrócił uwagę, że umowy konkordatowe pomiędzy Hiszpanią i Stolicą Apostolską zawierane są od XVIII wieku, są to umowy międzynarodowe, podczas gdy umowy zawarte z innymi związkami wyznaniowymi są zawierane w ramach prawa krajowego, stąd zakres treściowy tych umów jest zróżnicowany.

Podsumowanie obrad stanowiła żywa dyskusja, moderowana przez Przewodniczącego Sesji. Konferencja stanowiła okazję do integracji społeczności naukowej kanonistów polskich i hiszpańskich oraz wymiany naukowych poglądów. W organizację zaangażowani byli także studenci i doktoranci afiliowani oraz współpracujący z Katedrą Prawa Polskiego Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW. Obrady podsumował ks. prof. UKSW dr hab. Marek Saj, który podziękował wszystkim za przybycie, zaś ks. Piotrowi Rygule za zorganizowanie sympozjum, które jest kamieniem węgielnym pod współpracę między uniwersytetami hiszpańskimi i Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

ks. Michał Sobolewski

Rafał Borowy

Wydział Prawa Kanonicznego UKSW